

1/2017

BESKYDY

zpravodaj chráněné krajinné oblasti



Foto: František Jaskula

**CHKO Beskyd a rozvoj
cestovního ruchu**

Není závod jako závod

**Pět tváří cestovního ruchu
v Beskydech**

Kolik stojí výhled z Radhoště

**Nepořádek v lese
peníze k nám nese**

S lunečné počasí přímo vybízí k výletu na hory. Někdo dá přednost procházce s rodinou, jiný projíždě na kole, další vyrazí na houby a jiného zase lákají horské běžecké závody, při kterých si sáhne až na dno svých sil. V Beskydech potkáte nejen místní, ale také mnoho lidí z daleka. Ti potřebují ke své rekreaci zázemí hotelů, chalup, penzionů, horských chat a restaurací. A aby vše fungovalo jak má, a ke spokojenosti všech, máme k dispozici destinační management a různé projekty na podporu cestovního ruchu. Díky tomu se budují nová střediska, modernizují ta stará, doplňují se chybějící služby, budují sportoviště a nejrůznější vycházkové okruhy. Na něco se však zapomíná. Tím něčím je krajina. Vždyť atraktivita Beskyd je dána především střídáním lesů a otevřených travnatých ploch. To je věc, kterou všichni považují za samozřejmou a věří, že to tak zůstane napořád. Jenže krajinu vytváří příroda a hospodář, který se jen stěží dočká podpory ze strany turistického ruchu. A ačkoliv každý turistický průvodce doporučí k návštěvě hřeben Radhoště s dalekými výhledy, žádná dotace nepřispěje na jeho údržbu před zarůstáním lesem.

Protože takových souvislostí kolem cestovního ruchu je mnohem více, rozhodli jsme se jim věnovat toto číslo zpravodaje.

František Jaskula

CHKO Beskydy a rozvoj cestovního ruchu

František Jaskula

Ochrana přírody a krajiny má v České republice dlouhou tradici. Nejcennější rozsáhlá území jsou chráněná formou velkoplošných chráněných území. Rozlišujeme dva základní typy – národní parky (v ČR jsou 4 NP) a chráněné krajinné oblasti (v ČR jich je celkem 25). Existuje řada limitů pro rozvoj cestovního a turistického ruchu daných stavebním zákonem, ochranou krajinného rázu zákonem o ochraně přírody a krajiny, který připouští rekreační využití chráněných krajinných oblastí, pokud nepoškozuje jejich přírodní hodnoty.

CHKO Beskydy je v rámci republiky významným a jedinečným územím. Jedná se o součást karpatského regionu s odlišnými přírodními i krajinnými charakteristikami v porovnání se sudetskými pohořími. To se odráží také ve výskytu řady vzácných druhů rostlin, živočichů i celých společenstev, které se směrem na západ vyskytují velmi vzácně nebo vůbec ne. Stejně tak v krajině nalezneme řadu znaků spojenou s historickými formami využívání území, zemědělstvím, osídlením a kulturní charakteristikou, jaká již není jinde běžná. Velmi významným znakem je trvalé osídlení území a kontinuita jeho obhospodařování. Místní obyvatelé – hospodáři pečující o území, představují jeden ze základních pilířů hodnoty území.

Živé hory

Pro vyhodnocení dopadu cestovního ruchu musíme nejdříve pochopit vývoj území, charakteristiky jeho využití v minulosti, přírodní, krajinné a kulturní hodnoty. Zcela jednoznačně můžeme konstatovat, že Beskydy jsou turisticky velmi atraktivním územím. Důležité je si uvědomit, proč tomu tak je. Jedná se o jednu z posledních „živých hor“ u nás. Jsou to hory obydlené, se svébytnou doposud zachovalou kulturou, folklórem a zvyky. S trochou nadsázky můžeme říci, že turista sem přichází jako vítaný host do rodiny. Pokud bude rodina pečovat o svůj dům, zahradu a vztahy v rodině budou v pořádku, pak se i hosté budou cítit dobře. Pokud se ale zaměříme pouze na hosty a zanedbáme potřeby hostitelů (například na určitou míru soukromí), může se situace rychle změnit. Bohužel již nyní se objevují v některých lokalitách stíznosti na neúměrný rozvoj turistických a rekreačních aktivit, které nepříznivě ovlivňují hospodaření v území nebo omezují vlastníky v přístupu ke svým nemovitostem atd. To, že Beskydy leží mezi velkými urbanizacemi (Ostravsko z jedné strany a Zlínsko z druhé), znamená také zátěžovou zkoušku pro místní lidi i krajinu.

Pohodlné křeslo nebo pěkný dům?

Pro samotný turistický ruch je důležité nejen vybavení turistických středisek, množství



Ochrana přírody nechce „zakonzervovat“ stav území k nějakému datu, ale pouze usměrnit jeho využití tak, aby bylo co nejvíce extenzivní a umožnilo v CHKO jak lidské aktivity, tak bohaté přírodní a krajinné prostředí. Věříme, že to jde dohromady.



Cestovní ruch těží ze zdravé a pěkné krajiny. Plánujeme však pouze aktivity, které se na krajinu navazují, využívají ji, ale již ji nedodávají požadovanou malebnost a přírodní hodnoty.

vybudovaných atrakcí, úroveň poskytovaných služeb, ale i charakter území, kde se lze rekreovat a načerpat energii. Pro Beskydy to je typický reliéf území, hluboké lesy s kvalitní sítí značených cest a především malebný charakter krajiny daný rozptýlenou zástavbou, prolnutý mozaikou luk a pastvin hýřících barvami horských květů, doplněný stádečky ovce nebo jiného dobytka. Mezi nejatraktivnější lokality celých Beskyd patří hřeben Pustevny – Radhošť, který každoročně navštíví více jak čtvrt milionu turistů. Důvodem nejsou jen Jurkovičovy stavby, kaple nebo socha Radegasta, ale především bezlesý skoro pětikilometrový hřeben s úžasnými výhledy. Na rozdíl od podpory nejrozličnějších investičních záměrů v lokalitě (jako například stezky v korunách stromů) není údržba luk na hřebeni předmětem žádné podpory ze strany turistického ruchu. A stejná je situace i u ostatních krajinářsky atraktivních lokalit. Z pozice vlastníků se jedná o obtížně využitelné zemědělské pozemky, které je jednodušší zalesnit nebo rozprodat na stavební místa, než tradičně obhospodařovat. Tento trend ve vývoji krajiny je velmi patrný a ochrana přírody ho může pouze zbrzdit, nikoliv zcela zastavit. Zemědělské dotace pro údržbu krajiny jsou zaměřené především na velké subjekty a drobní hospodáři, kteří zachovali jedinečné krajinné hodnoty Beskyd, na ně velmi často vůbec nedosáhnou. Prostředky, kterými disponuje Správa

Valašské muzeum v přírodě představuje nejen jeden z nejatraktivnějších cílů cestovního ruchu v Beskydech, ale zároveň obohacuje folklor, kulturu i krajinu.

Město Rožnov p. R. z jeho provozu dlouhodobě profituje (i přes drobné problémy se sezónní vysokou návštěvností a následnými dopravními problémy). Vliv VMP je patrný v celém regionu, spolu s Pustevnami a nejvyšší horou Beskyd (Lysou horou), tvoří pilíř turistického ruchu v Beskydech.

CHKO, jsou natolik omezené, že pokryjí údržbu pouze části přírodně nevhodnějších lokalit, nepostačují však na krajinářsky atraktivní a tedy turisticky významné rozsáhlé lokality. Pokud bych opět použil metaforu, z prostředků cestovního ruchu se zajímáme o to, aby měl klient pohodlné křeslo, ve kterém sedí, kvalitní jídlo a pití, ale už se nestaráme o dům, do kterého jsme ho pozvali, neboť považujeme za samozřejmé, že ten tady bude stát stále a bude pořád v bezvadném stavu...

Ekonomický faktor

Cestovní ruch je dnes pro Beskydy velmi důležitý. V Beskydech žije kolem 50 000 lidí a možnosti zaměstnání jsou poměrně omezené. Rozvoj služeb v cestovním ruchu představuje významný ekonomický faktor a v řadě lokalit vyřešil problémy se zaměstnaností. Přesto však má jeho rozvoj určité limity a některé jeho formy dosáhly takového rozmachu, že vyžadují určitou regulaci (budování nových lyžařských areálů, rozvoj sítě značených cest na účelových lesních komunikacích negativně ovlivňující lesní hospodaření...). Na druhou stranu se podařilo vyřešit některé na první pohled problémové záměry tak, že slouží cestovnímu ruchu a zároveň umožňují existenci chráněných druhů – příkladem může být golfové hřiště ve Velkých Karlovicích, sjezdovka Seník a Portáš v Javornících...

Zvyšující se intenzita a co na to zvířata?

Spolu s nárůstem počtu domů, rozvojem cestní sítě, dochází také doplňováním infrastruktury cestovního ruchu k silnému nárůstu fragmentace krajiny. To značně ovlivňuje řadu citlivých druhů živočichů. Kupříkladu rozvoj lyžařských areálů s sebou nese potřebu zasněžování, odběru vody z potoků, které v zimě nemají dostatek vody a následně může docházet k jejich vymrzání, nasvícení pro večerní provoz a hluk z noční údržby představuje v širokém okolí rušivý vliv pro zvěř i pro místní obyvatele. Záměna vleku za lanovku znamená nejen zvýšení přepravní kapacity, ale také významnou investici do areálu. Aby se taková investice uhradila, objevuje se požadavek na letní využití území, dobudování infrastruktury, rozšíření aktivit a tím i zvětšení dopadu z plochy původní sjezdovky na širší okolí (nové nástupní místo pro pěší i cykloturistiku, restaurace, ubytování, parkoviště, toalety atd.). S investicemi stoupá požadavek na čím dál intenzivnější formy využití území a silnější dopady do přírodních a krajinářských hodnot. Problémem se stává i nárůst



pohybu lidí v přírodě. Množství rekreantů, houbařů, borůvkářů, turistů, cyklistů, běžců, skialpinistů, dostupnost vybavení umožňující pohyb v dříve nepřístupném terénu a to i v nočních hodinách, vede k tak velkému rušení, že některé druhy z Beskyd mizí a jiné (například jeleni) se ve stresu ukrývají do mladých lesních porostů, které se pak bojí opustit a namísto pastvy ve velkém okusují mladé stromky.

Souvislosti

Cestovní ruch je nepostradatelnou složkou využití Beskyd. Při jeho rozvoji je potřeba postupovat uvážlivě, plánovitě, s ohledem na potřeby přírody i místních obyvatel. Nelze se zaměřovat jen na jednotlivé požadavky investorů, ale je potřeba vše vyhodnocovat v souvislostech. Z tohoto pohledu je důležité využívat možnosti územního plánování a respektovat skutečnost, že se nacházíme v chráněném území. ■



Rekreační využívání území by se mělo soustředit také na údržbu krajiny. Pokud v Beskydech bude zanikat zemědělská krajina na úkor lesa a zástavby, pak území ztratí velkou část své atraktivity bez ohledu na rozvoj hotelů, wellness, sportovišť a jiných investic.



Rychle se rozvíjí turisticko-rekreační centrum ve Velkých Karlovicích. Zde můžeme pozorovat výrazný dopad na původní osídlení a využití krajiny. Části údolí jsou přeměňovány na rekreačně ubytovací kapacity.



Není závod jako závod aneb které závody jsou k beskydské přírodě přátelské

František Jaskula

**V posledních letech narůstá zájem o pořádání závodů v horách. Ani Beskydy nejsou výjimkou. Spíše naopak. V jejich blízkosti se nachází města plná aktivních mladých sportovců, je dostupné kvalitní sportovní vybavení a Beskydské vrcholy představují opravdovou výzvu, jak porovnat své schopnosti s ostatními nebo si jen udělat představu, co opravdu dokážu. A tak tu mimo zimní sezónu probíhají v průměru dva závody týdně. Některé čítají několik desítek účastníků, jiné i 3 tisíce, některé trvají pár hodin, jiné probíhají i v noci a jindy závodníci krouží po trati 24 hodin. Podobné je to i s potřebným záze-
mím a doprovodnými vozidly. Některé pravidelné trasy účastníci využívají pro svou přípravu dlouhé měsíce před vlastním závodem a to i ve večerních nebo nočních hodinách, kdy by už měla mít zvěř klid. Některým závodům stačí málo, jiné jsou náročné a jejich pořádání má znatelný dopad na přírodu i na místní obyvatele a turisty.**

Správa CHKO Beskydy se proto rozhodla závody, které mají jen minimální dopad na přírodu, místní obyvatele a běžné turisty označit jako Přírodě přátelské závody a zveřejnit je na svých webových stránkách <http://beskydy.ochranaprirody.cz>

Kdy je závod k přírodě přátelský?

1. Závod se vyhýbá klidovým oblastem a na jeho trase se neočekává nadměrné rušení zvěře.
2. Start, cíl a občerstvovací stanice závodu jsou v dopravně snadno dostupném obydleném území mimo klidné horské partie.
3. Pro zajištění závodu nejsou potřeba výjimky ze zákonů pro vjezd více jak tří motorových vozidel.
4. Po závodu bude trasa uklizena včetně odstranění značení do 24 hodin.
5. Závod nezpůsobí znečištění trasy odpadky a bude mít zajištěno vzhledem k počtu účastníků odpovídající sociální zázemí (toalety).
6. Závod nepřesáhne 300 účastníků.
7. Závod nebude probíhat před rozedněním a po setmění.
8. Závod nebude doprovázen aktivitami, které by plašily lesní zvěř (hlasitá hudba, vrtulníky, ohňostroje, hluk...).
9. Závod bude odsouhlasen KČT, Horskou službou, obcemi a vlastníky lesa, na jejichž území se koná.
10. Organizátoři závodu ještě před konáním závodu zorganizují akci na pomoc beskydské přírodě.

A jak lze takový závod obecně popsat?

1. Neškodí přírodě (a to ani přímo například odpadky, erozí, trvalým značením, ani zprostředkovaně – např. stresováním zvěře, která pak loupá a poškozuje lesní porosty).
2. Neruší vzácné a citlivé druhy zvířat.
3. Neruší a neomezuje ostatní turisty a rekreanty.
4. Neruší a neomezuje obyvatele.
5. Nevyužívá Beskydy jen jako sportoviště, ale také přináší něco pozitivního beskydské přírodě.

Pevně věříme, že v Beskydech postupně převládnou závody honosící se prestižním označením „Přírodě přátelské závody“ ■



Noční fotografie ze závodu Beskydská sedmička.
foto: Miroslav Kokeš

0 lesních cestách (nejen) v Beskydech

Tomáš Myslikovjan

Řekne-li se lesní cesta, vybaví se různým lidem různé obrazy. Od úzké, trávou porostlé cesty nebo i lesní pěšiny, po níž se lze s trochou odvahy procházet bosou nohou, až po širokou asfaltovou cestu uzpůsobenou nejtěžší lesní technice. Všechny cesty mají něco společného, spojují různá, pro člověka důležitá místa a umožňují pohyb mezi nimi. Lesní cesty, jak by mohlo z názvu vyplývat, nejsou lesními jen proto, že procházejí lesem. Prvotním důvodem jejich výstavby bylo lesnické hospodaření, především tedy doprava dřeva, obecně zajištění lesnického provozu (vedle těžební činnosti probíhají v lese i pěstební práce, převážejí se sazenice, přepravují se dělníci atd.).

Novodobá doprava turistů v zimě na běžkách, skialpinistických lyžích či sněžných

skútrech, v létě na kolech, koloběžkách, kolečkových bruslích... nejnověji také v elektroprovození, původnímu účelu lesních cest rozhodně neodpovídá. Mám dojem, že mnohým lidem tato skutečnost poněkud uniká. Jako by ztráceli schopnost vnímat, že židle, na které sedí, ale i střecha, pod níž se nacházejí, nebo papír, který berou do ruky, jsou výrobky s vysokým podílem dřeva. V našich podmínkách bude vždy většina dřeva jako mimořádné obnovitelné suroviny produkována v lese, a ne na plantážích někde v polích. I když stromy rostou nesrovnatelně déle než zemědělské plodiny, jednoho dne lesníci „sklidí“ i je – samozřejmě mám na mysli prostředí běžného hospodářského lesa, v Beskydech hlavně smrkového; v lokalitách s prioritním zájmem ochrany přírody toto neplatí. Zdaleka ne vždy se sklizeň = těžba dřeva děje

plánovaně, tedy úmyslnou těžbou. V podmínkách měnícího se klimatu a stále častějších suchých období velmi rychle roste podíl tzv. nahodilé těžby, vyvolané vichřicemi nebo suchem s následným napadením smrků václavkou a kůrovci. Tyto nahodilé těžby se z důvodu omezení šíření kůrovců musí provést rychle, což znamená i za méně vhodných podmínek (mimo zimní období se sněhovou pokrývkou, po dešti a podobně). Přibližování a odvoz většího množství dřeva potom způsobuje dílčí poškození lesních cest, bláto na cestách a podobně. Procházející turisté či projíždějící cyklisté pak pro lesníky nenacházejí příliš lichotivých slov. Avšak před tím, než spustí proud nadávek na lesníky nebo i ochranáře (ti přece měli poškození cesty zabránit), by si měli uvědomit, k čemu lesní cesty primárně sloužily a slouží. ■

Pět tváří cestovního ruchu v Beskydech

Jiří Lehký, František Šulgan

Cestovní ruch je odvětví, které hýbe světovou ekonomikou. Původně šlo „jen“ o jiný výraz pro cestování, dnes je považován za průmysl a jeden z pilířů ekonomiky. Když se na věc podíváme s odstupem, uvědomíme si, že má minimálně 2 roviny či úhly pohledu – návštěvnický či spotřebitelský (jak to vidí a co potřebuje návštěvník) a řekněme „obyvatelský“ či podnikatelský (čili jak to vnímají, využívají či mohou využít místní obyvatelé). Cestovní ruch je zkrátka mnohostranný společenský ekonomický jev. Sotva najdete v CHKO Beskydy obec, která by ve svých územních plánech či jiných vizích občas neshla k „zaklínadlům“ typu: podpora cestovního ruchu, zlepšení služeb pro návštěvníky, rozvoj... posílení... vytvoření...

Zkusme se společně podívat do pěti beskydských obcí a udělat si trochu obrázků o různorodosti současného cestovního ruchu v Beskydech

Velké Karlovice

Velké Karlovice poskytují svým desetitisícům návštěvníků opravdu velké příležitosti. Obec těží ze své dobré dopravní dostupnosti i přírodních podmínek – tvoří ji totiž několik velkých údolí a osídlení (a s nimi i sportovní a rekreační areály) stoupá až na hřebeny Vsetínských Beskyd a Javorníků.

V obci působí dvě velké a silné soukromé firmy, které zde provozují hotely, penziony a každá vlastní lyžařský sjezdový areál. Jedna z nich k tomu vedle sjezdovky provozuje golfové hřiště, druhá pak přímo na sjezdovce bikepark – obě tyto aktivity jsou velmi vyhledávané. Jedna z firem provozuje wellness centrum s termálními bazény a mořskou vodou, druhá se chystá ve „svém“ údolí postavit Vodní svět – krytý bazén s řadou atrakcí. V obci jsou dále desítky menších soukromých penzionů, několik hotelů, restaurací, nechybí koupaliště či rozhledna.

Sama obec je také velmi aktivní – provozuje muzeum a informační centrum, spoluorganizuje řadu akcí pro své občany a návštěvníky, jako jsou lyžařský závod Karlovská 50, tradiční pouť, Hrnčířský den, Řezbářský den či nověji gastrofestival. V zimě se zde upravují desítky kilometrů lyžařských tras, celé okolí je hustě protkáno sítí cyklotras a různých vycházkových okruhů – část z nich založily právě velké hotely. Najdeme tu vycházkovou trasu pro děti u golfového hřiště i jakousi „školící“ trasu pro fotografy přírody. V důsledku toho ovšem na katast-

ru Velkých Karlovic těžko najdete nějaký zapomenutý kout – lidé jsou opravdu všude a možností setkat se s plachými horskými zvířaty je zde menší.

Pulčín

Chloubou a hlavním turistickým „tahákem“ Pulčína (místní část Francovy Lhoty) na samém jihu CHKO Beskydy jsou skály – Národní přírodní rezervace Pulčín-Hradisko. V posledních 10 letech došlo k nebývalému nárůstu návštěvníků, a to překvapivě v zimě. V lednu a únoru jsou zde totiž k vidění barevné ledopády. Na základě několika upoutávek v médiích přišly do zcela nepřipravené vesničky (cca 60 obyvatel + pár desítek chatařů a chalupářů) najednou stovky lidí a hlavně aut. Není zde parkoviště, takže desítky až dvě stovky aut o víkendech blokují jedinou příjezdovou cestu i každé volné místo v obci. Zatímco majitelé obou restaurací mohou být spokojeni, starousedlíci si stěžují na neukázněné návštěvníky, kteří jim zneprjemňují život odpadky, hlukem, všudypřítomným parkováním i svým chováním. V rezervaci pak řada lidí po ledopádech chce ještě vidět něco víc („když už sem jeli takovou dálku“) a pouští se mimo cesty dále do skal – což je v národní přírodní rezervaci viditelně zakázáno, současně to není právě bezpečné.

Na jaře letošního roku občané Pulčína sepsali petici požadující zrušení stezky k ledopádům. Obecní úřad se Správou CHKO svolal jednání, kde realisticky usoudili, že zkrátit vypuštěného „démona“ – tedy vzít zpět informaci o ledopádech – půjde jen těžko. Řešením by měly být záchytná parkoviš-

tě, chytrý informační systém o možnostech a kapacitě parkování, stejně jako o stavu ledopádů. V rezervaci budou muset na chování návštěvníků dohlédnout strážci CHKO.

Rožnov pod Radhoštěm

Kdo někdy navštívil Valašsko, určitě se zastavil v Rožnově pod Radhoštěm.

Rožnov je už historicky významným kulturním a zejména turistickým centrem. Dle strategického plánu rozvoje města patří cestovní ruch a životní prostředí do sedmi základních pilířů, o který se opírá dlouhodobý rozvoj města.

Nejvýznamnějším turistickým lákadlem je Valašské muzeum v přírodě, kterým ročně projde na 300 tisíc návštěvníků. Podívat se na město shůry je možno z nově vybudované Jurkovičovy rozhledny na Karlově kopci. Rožnov je také ideální východisko pro turistické a sportovní vyžití. Státisíce lidí ročně zavítají na nedaleké Pustevny a Radhošť. Toto turistické místo je jedním z nejoblíbenějších míst pro jednodenní výlety v rámci celé České republiky. Městem vede nově vybudovaná Cyklostezka Bečva. Okolní hory jsou protkány stovkami kilometrů turistických tras a cyklostezek, které skýtají optimální podmínky pro relaxační procházky i náročnější túry. Možnost péče o tělo a odpočinku nabízejí také Rožnovské pivní lázně. Přímo ve městě je možno se projít po naučné stezce Hradisko, vedoucí ke zřícenině hradu. K dispozici je i řada sportovišť včetně golfového hřiště, které se v zimě promění v běžecký okruh.



Cesta k Pulčínským ledopádům.



Zážitkové centrum URSUS v Dolní Lomné.

Velikost a zázemí města, dlouhá historie rozvoje rekreačního využívání, uvážlivý přístup vedení města ke svému rozvoji, stejně jako přírodní a dopravní předpoklady umožnily rozvoj turistického ruchu bez zřejmých negativních dopadů. Snad jen v době pořádání některých populárních akcí vznikají problémy s průjezdem a parkováním. I tyto problémy se snaží město řešit a minimalizovat tak jejich dopad na místní obyvatele. Úžasný dojem z Rožnova, jakožto malebného městečka posazeného mezi horami, ale může pokazit stále se rozrůstající zástavba.

Horečky

Velké oživení zaznamenala v posledních letech lokalita Horečky, která se nachází na pomezí Frenštátu pod Radhoštěm a Trojanovic. „Horečky“, neboli malé hory, byly v minulosti vyhlášeným místem pro všechny milovníky turistiky a také sportu. V roce 2008, vznikla společná studie architekta Kamila Mrvy, obce Trojanovice a Města Frenštátu pod Radhoštěm na obnovu této lokality. Prvním krokem bylo založení společného fondu obou samospráv a z něj se od roku 2010 začaly realizovat dílčí projekty. Vůbec první novou stavbou na Horečkách, která ale vznikla z dobrovolných příspěvků a darů, byla zvonička Strážkyně Beskyd, jejíž stavbu inicioval spolek Naše Beskydy. První realizací financovanou ze společného fondu na obnovu Horeček byla rekonstrukce přírodního amfiteátru, kde se nyní pořádá celá řada kulturních akcí. Pokračovalo se opravou komunikací a postupně se začala obnovovat turistická infrastruktura. Vznikl pilotní okruh lesních cyklotras Beskydských trailů a připravil se projektový záměr 3,5 kilometru dlouhé naučné stezky, která měla propojit všechna atraktivní místa v této lokalitě. Tento projekt pod názvem Beskydské nebe – Život v korunách stromů získal podporu z regionálního operačního programu a byl realizován v roce 2015. Naučná stezka Beskydské nebe unikátním způsobem pro-

pojuje turistickou a kulturní infrastrukturu a jejím cílem je především osvěta. Nejatraktivnější část naučné stezky tvoří vzdušný chodník s expozicí Život v korunách stromů, která je přímo propojena s přírodním amfiteátre. Zde se koná celá řada akcí pro veřejnost, jako je vítání ptačího zpěvu, oslava Dne země, Svátek dřeva a především pak velmi žádané komentované skupinové prohlídky pro školy a organizované skupiny. V roce 2016 navštívilo Horečky i díky výše zmíněným atraktivitám přes 40 000 návštěvníků. Mottem tvůrců naučné stezky Beskydského nebe je „Nejsme Lipno, nejsme Dolní Morava, jsme Beskydské nebe. Naším cílem je vzdělávat, ne vydělávat“. A v tomto duchu se rozvíjí vlastně celá lokalita Horečky. Obce a spolky se snaží přinést co největší prospěch místním lidem.

Obec Dolní Lomná

Dolní a Horní Lomná tvořily původně jednu obec. Název dostala podle říčky, která v třinácti kilometrovém údolí pořád mění svůj směr – „lomí se“. Že obec Dolní Lomná vsadila na rozvoj cestovního ruchu vidíme na každém kroku. Všimnete si upravenosti, čistoty i množství květin.

Turistické chaty na Velkém Polomu, Slavíči, Kamenitém a Kozubové jsou tradičními středisky zimní a letní turistiky. Hustou síť turistických cest doplňuje síť cyklotras. Z rozhledny Tetřev na Velkém Polomu jsou krásné výhledy. Pozoruhodností i jakýmsi magnetem je prales Mionší, národní přírodní rezervace, která reprezentuje nejrozsáhlejší a nejzachovalejší jedlobukový prales v České republice. Na trasu bývalé naučné stezky se dnes návštěvníci dostanou pouze s průvodcem. U nového Informačního centra však začíná nová naučná stezka „Krajinou dávných horalů“. Je dlouhá 4 km a na 7 zastaveních nabídne velmi zajímavá nahlédnutí na zdejší přírodu i život lidí, kteří tu žili asi před 100 lety. V nedalekém zookoutku si

může návštěvník prohlédnout salaš s ukázkou tradičních výrobků z ovčího mléka, a několik druhů domácích zvířat. Kromě přírodního bohatství je v Dolní Lomné živý také folklór. Areál Matice slezské tvoří stylové roubené chalupy a dva přírodní amfiteátry. Každoročně se konají Slezské dny, festival Na Pomezí nebo přehlídka folkové, country a tramské písně. Zdařilými akcemi bývají Vozatajské závody nebo Euroregionální jarmark. V centru obce je vystavěná replika staré roubené školy, která byla v roce 1974 převezena do Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Pro děti jsou v Dolní Lomné na více místech vybudována místa pro zábavu, odpočinek i poznání. Jsou to například Dětský koutek, Pohádková stezka či Stezka zbojníků. V roce 2015 otevřela nezisková organizace Infinity progres zážitkové centrum URSUS, které zároveň plní funkci Informačního centra CHKO Beskydy. Centrum svým návštěvníkům nabízí unikátní expozici o Beskydech, zahradu s interaktivními prvky, 3D kino a možnost obědování. Do Dolní Lomné je od Jablunkova vedena cyklostezka. Záměrem je propojit ji s cyklostezkou v Horní Lomné. V zimě si přijdou na své všichni milovníci zimních sportů. Běžkaři jistě rádi využijí upravené běžecké tratě, lyžaři a snowboardisté jsou zváni do dvou lyžařských areálů. Oblíbený je horský maratón v krásném prostředí Beskyd v údolí Lomné se startem a cílem v Dolní Lomné. Běh do vrchu, vedoucí lesními cestami a pěšinami až k chatě na Kozubové, je již tradičně zařazen mezi elitní závody Českého poháru do vrchu. K poznání zdejší přírody se nabízejí i vyjížďky na koních. Za rozvojem turistického ruchu je patrné nevšední úsilí obce, která hledá možnosti rozvoje a pracovních příležitostí pro své obyvatele. Zároveň se však snaží využít jedinečné prostředí a minimalizovat negativní dopady na přírodu. ■

Rozhovor se starostou obce Horní Bečva

Na otázky spojené s cestovním ruchem jsme se zeptali pana starosty Horní Bečvy Rudolfa Bernáta. Tato obec je hojně turisticky navštěvovaná. Se svými 2 500 obyvateli zvládne ročně pojmout také tisíce turistů.

Jak důležitou roli podle Vás hraje příroda a krajina Beskyd v tom, že je Horní Bečva tak oblíbeným místem k rekreaci?

Příroda a krajina Beskyd je bezesporu to hlavní, čemu můžeme děkovat za to, že Horní Bečva je oblíbeným a vyhledávaným místem pro dovolenou či rekreaci. Kvalita a krása okolní přírody je základním kamenem, na kterém chceme v budoucnu budovat udržitelný rozvoj cestovního ruchu a turistiky. V našich strategických dokumentech usilujeme o to, aby rozvoj turistického ruchu vycházel ze stávajícího potenciálu, který chceme citlivě doplnit a zlepšit.

Jsmo si vědomi toho, že hlavním lákadlem pro návštěvníky je místní příroda a krajina. Lidé zde především jezdí za souzněním člověka a přírody, za větším klidem. Proto rozhodně nechceme jít cestou intenzivního budování masové turistiky, tak jak je tomu u některých jiných destinací. Naším cílem je vyprofilovat se jako oblast (obec) s krásnou přírodou, vhodnou především pro rodinnou rekreaci, a to v každém ročním období.

Aktuálně je v naší obci 1034 trvale obydlených rodinných domů a 619 chat. Rekrečních objektů máme 62 s celkovou kapacitou 2 230 lůžek.

Co je podle Vás největším lákadlem pro turisty ve vaší obci? A jak to dané místo ovlivňuje?

Těch lákadel je celá řada. Jedním z hlavních taháků je přehrada a její okolí. Právě okolí přehrady je hlavní relativně ucelenou oblastí vhodnou pro rozvoj cestovního ruchu v naší obci. Díky tomu zde nedochází k větším kolizím mezi potřebami obce a potřebami turistů a rekreačních. Máme zde centrum obce, které plní obslužnou funkci občanům a návštěvníkům, a pak zde máme okolí přehrady, které se již více než půlstoletí profiluje jako rekreační oblast. Toto považuji za velkou výhodu. Vždyť více než 86% respondentů dalo v dotazníku souhlas s tím, že by se Horní Bečva měla nadále věnovat rozvoji turismu a cestovního ruchu a využít tak potenciálu, který má. Naopak pouhé 3% s rozvojem cestovního ruchu v obci nesouhlasí.

Ale vrátím se k přehradě, která je dominantou naší obce. Přehrada nás zcela jistě odlišuje od mnoha jiných horských obcí. Všimli si toho již v minulosti, a proto se zde rekrea-

ce a volnočasové aktivity rozvíjí již více než půlstoletí. V posledních letech se intenzivně snažíme dbát o vzhled a zkulturnovat okolí přehrady. Toto naše úsilí je vnímáno občany a turisty velmi pozitivně a jsme rádi, že nemusíme čelit stížnostem z řad návštěvníků, tak jak tomu bylo v minulosti. Bohužel nejsme vlastníky přehrady a jejího přilehlého okolí. Nicméně máme s vlastníkem - Povědím Moravy a také samozřejmě se Správou CHKO Beskydy nastavenou kvalitní spolupráci, kdy se nám velmi dobře daří nalézt průnik zájmů všech tří stran.

Horní Bečva není ale jenom přehrada. Jsou zde samozřejmě turistické terény a také možnost zimní rekreace, a to nejen díky množství lyžařských areálů, ale také díky kvalitním hřebenovým trasám v rámci Moravskoslezských a Vsetínských Beskyd.

V neposlední řadě jsou zde místa, která jsou chráněnými biotopy jako např. Kudlačena, Kladnatá či Advent, které každý milovník přírody neopomene navštívit.

Plánujete nějaké projekty, kde by zdejší pěkná krajina a zachovalá příroda hrály hlavní roli?

V současnosti připravujeme celou řadu projektů, které souvisí jednak s cestovním ruchem a jednak využívají možností zdejší krajiny. Jednou z nich je rozvoj rekreačního potenciálu oblasti v okolí přehrady. Středobodem aktivit je zalesněný kopec s lomem, který nabízí celou řadu záměrů, které mohou nabídnout využití jak pro různé zájmy návštěvníků, tak i pro různé věkové kategorie - lesní stezka s naučným okruhem, lezecká stěna, přírodní amfiteátr, apod.

Důležitým projektem je i stezka kolem přehrady, díky které vznikne ucelený zpevněný okruh kolem celé přehrady, což nás opět vrací k tomu, že přehrada a její okolí je pro rozvoj cestovního ruchu v naší obci klíčová.

Další projekty, které plánujeme realizovat, s cestovním ruchem rovněž souvisí, nicméně mají za cíl zlepšení infrastruktury mimo jiné i pro turisty a návštěvníky. Stěžejní roli v rozvoji destinace Horní Bečva mají poskytovatelé služeb v cestovním ruchu. Nyní návštěvníkům nestačí pouze nocleh a polopenze, lidé jsou náročnější, očekávají zábavu, vedlejší aktivity či různé balíčky služeb. Někteří podnikatelé toto již pochopili a jdou tomuto naproti.

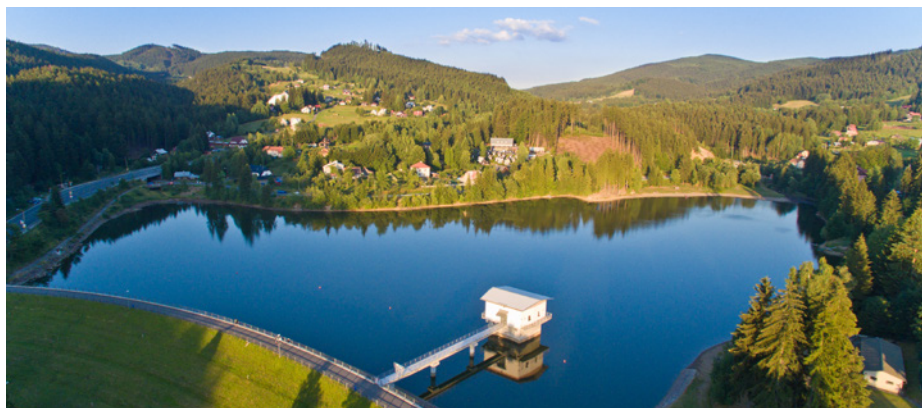
Jak myslíte, že by Beskydy vypadaly, kdyby zde nebyla chráněná krajinná oblast?

To je velmi těžká otázka. Já osobně a CHKO Beskydy máme na rok a den stejný věk. Dle mého názoru by byly Beskydy mnohem více zastavěny, a to nejen domy k bydlení, ale také drobným průmyslem, který by mohl v Rožnovském údolí zanechat nenapravitelné jizvy. V naší obci byla během minulého režimu postavena dle mého názoru spousta necitlivých objektů nejen individuální, ale i masové rekreace. Z tohoto důvodu je snaha CHKO o jakýsi jednotný krajinný ráz pochopitelná, nicméně, abychom se dostali do stavu, jaký panuje např. v Rakousku, bude nutno ještě několik generací.

Myslím si, že krajina a lidé v ní žijící k sobě historicky a neodmyslitelně patří. Já osobně vnímám krajinu jako rám obrazu, ve kterém probíhá to nejdůležitější - každodenní život nás všech. Krajina bez života je krajina pustá. Vždyť malebnost a ráz Beskyd je mimo jiné i dílem člověka, který se po staletí „pral“ s přírodou, aby sobě a rodině zajistil tu základní obživu.

Je tedy nesmírně důležité, aby každodenní život v krajině zůstal a byl s ní v rovnováze a harmonii. Nalezení této rovnováhy je nepochybně hlavním cílem jak obcí, tak i CHKO Beskydy. ■

Za rozhovor děkuje Martina Gáliková, ČSOP Salamandr



Kam na výlet v Beskydech

Martina Gáliková, ČSOP Salamandr

Beskydy. Lidé sem jezdí hlavně kvůli přírodě. Je zde totiž jedinečná. Je dokonce tak krásná, že některá místa jsou natolik oblíbená, že se zde za den vystřídají tisíce návštěvníků. Tyto místa jsou již na takový nápor většinou zvyklá a mají vybavení, který si spousta turistů představuje. Jsou ale také místa, která tolik známé nejsou. Můžete se zde vypravit a kromě krás obdivovat i klid. Tyto místa sice nemají na vrcholu hospůdku, hotel ani jiné vymoženosti, ale zato pocházíte přírodou, která nevidí návštěvníky tak často. Cestou si můžete lehnout do trávy a užít si tu pohodu. Potkat třeba nějaké lesní zvíře nebo pozorovat nádherné motýly.



Lysá Hora. Královna Beskyd a oblíbený cíl výletu spousty návštěvníků.



Jedním z nejnavštěvovanějších míst v Beskydech jsou Pustevny. Je to také výchozí bod pro většinu návštěvníků mířících na Radhošť. Lákadlem je také nově rostoucí Libušín.



Socha Radegasta. První zastávka na cestě z Pustevn na Radhošť.



Horský hotel Radegast. Druhá zastávka, ale stále ne cíl. Stále nejste na vrcholu Radhoště.



Cíl. Tak tohle je Radhošť. Z celkového počtu těch, co vyjdou z Pustevn, je to pouze zlomek výletníků, kteří dojdou až sem.



Soláň proslul jako „valašský Olymp“, protože vždy patřil k vyhledávaným místům malířů. Z vrcholu je krásný výhled na masiv Radhoště, Smrk, Kněhyni, Lysou horu a hřeben Javorníků. Za krásného jasného počasí jsou vidět Jeseníky, hřebeny Malé Fatry, Sůlovské skály a Martinské hole. Víte, že nejrozsáhlejší vřesoviště v Beskydech je hned pod parkovištěm pod Chatou Soláň. Vřes tady roste na více než dvou hektarech a k vidění je nejen ten. Rostou tady i jalovce a břízy tmavé, které mají tmavý kmen připomínající spíš třešň.



Přírodní památka Poskla je tvořen ze tří samostatných nepřiléhajících od sebe vzdálených částí. Najdete ji přibližně 1 km severně od středu obce Hutisko-Solanec. Potkáte rašelinnou louku, překrásně kvetoucí orchideje i pasínek plný borůvek a jalovců. Potkat zde můžete třeba mloka, ještěrky nebo užovku obojkovou.



Místo, kde se s vámi bude houpat zem. Přírodní památku Pod Jurášskou tvoří silně podmáčená rašelinná louka s cennými mokřadními společenstvy. Nachází se v Kněhyňském údolí, po pravé straně silnice z Prostřední Bečvy na Pustevny asi jeden kilometr od odbočky. V místních tůních žijí čolci, žáby a spousta dalších. Kvetou tady orchideje a suchopýři.



Na Dolní Bečvě mezi Horním a Dolním Rozpitským potokem vede po hřebínku zelená turistická značka. Zhruba po dvou kilometrech prudkého stoupání vychází zelená značka na Kamenném. V nadmořské výšce 700 metrů a v délce necelé 1,5 kilometru se otevírají krásné výhledy do údolí Bečvy, na protější hřeben a taky na blízké louky.



Louka v Bacově na Prostřední Bečvě je typickou valašskou loukou, která byla po generace udržována kosením a pastvou. Když skloníte zrak a pozorně se podíváte do trávy, najdete mateřídoušku, krásné růžový hvozdík kropenatý nebo pichlavou pupavu bezlodyžnou. Můžete se pokusit najít vřes, který tady místy roste. Na okraji louky u cesty rostou jalovce. Věděli jste, že jejich plody jalovčinky dozrávají dva roky? Kolem louky vede zelená turistická trasa z Prostřední Bečvy na Skalíkovu louku a Pustevny. Od konečné autobusu (Prostřední Bečva, Bacov, škola) to je jenom 800 metrů do kopce.



Na okraji Trojanovic, tam, kde se zvedá z luk a polí lesem porostlý Radhošť, je zdánlivě zanedbaný kus přírody. Kdysi tady byla cvičná střelnice. Poslední roky se pravidelně přepásá ovce. Díky tomu jsou tady k vidění desítky černobíle kostkovaných okáčů bojínkových a rezavých soumráčníků. V časném létě najdete v krajích orchideje a v parném létě se vám pod nohama rozvoní mateřídouška. Na konci léta najdete na stromech něco málo k snědku. Louky jsou mimo turistické trasy, proto je v tomto případě nejlépe použít souřadnice GPS N 49°30.79663', E 18°12.89417'.

Kolik stojí výhledy z Radhoště

Barbora Krupová, ČSOP Salamandr

Radhošť – jedno z nejznámějších moravských turistických míst přitahuje pozornost od nepaměti. Snad každý, kdo navštívil místní kraj, zavítal na Pustevny a Radhošť. Procházka po hřebeni patří k nenáročným turistickým výkonům, které zvládají i rodiny s malými dětmi nebo starší lidé. V průběhu čtyřkilometrové trasy jsou kromě sochy Radegasta nejprůběžnější výhledy do krajiny. Na severu se otevírá výhled na „okousaný“ kopec Kotouč a Štramberskou trůbu, na jižní straně je vidět do údolí Rožnovské Bečvy a za ním hřeben Vsetínských Beskyd s horou Vysoká a ještě dál hřeben Javorníků. Když jsou příznivé podmínky, je v dálce na druhé straně vidět Praděd, častěji však na východě špičaté zuby Malé Fatry nebo nedaleká Lysá hora.

A teď stříh. Posun o 50 let dopředu. Návštěvníci Beskyd se procházejí po cestě lemované čtyřmetrovými smrky. V létě si někteří chválí chládek, který je chrání proti slunci na celé trase z Pustevn na Radhošť. Mnozí ale přidávají jednu vrstvu oblečení a někteří procházku úplně vzdávají a zůstávají jen u občerstvení na Pustevnách. Celá trasa teď vede mladým lesem. Poměrně nudným. Výhledy se otevírají až před kaplí na vrcholu.

Jak to bylo

Radhošťský hřeben leží v nadmořské výšce přibližně tisíc metrů. V Beskydech je v těchto polohách přirozený les a k lesu tady příroda směřuje, pokud do ní člověk nezasahuje. Jak je tedy možné, že je v současnosti hřeben odlesněný? Za výhledy do krajiny stojí původně ovce. Valaši vrcholové partie odlesnili a kamenitou a neúrodnou půdu využívali jako pastviny. V polovině 20. století ale pastva ovcí a koz na hřebeni ustala a příroda si louky a pastviny začala brát zpátky. Na historických fotkách je patrné, že hřeben býval odlesněný daleko víc. Pastviny se v době největšího rozmachu pastevectví táhly od Čertova mlýna až na Černou horu, tedy v délce minimálně 10 kilometrů. Plochy pastvin byly daleko větší i díky tomu, že se zakusovaly hlouběji do úbočí.

Jak to je

V současnosti jsou louky jen v úzkém pruhu na hřebeni v celkové délce 4 kilometrů a udržet je, aby nezarůstaly, stojí velké úsilí. Mezi Pustevnami a Radhoštěm je kolem 16 hektarů luk. To je zhruba plocha, jakou by měly 4 Václavská náměstí. Pořád si to asi těžko představíme, ale tušíme, že na kosení a úklid sena to je dost. A přesto se to každý rok děje. ČSOP Salamandr, nezisková organizace z Rožnova pod Radhoštěm, od roku 2014

pravidelně kosí a uklízí 11 hektarů vrcholových luk a 5 hektarů je jednou ročně přepásáno. Posledních několik let se sice na hřebeni na pár místech páslo i kosilo, ale chyběla pravidelnost a taky se vždycky jednalo o daleko menší plochy. Pravidelná péče může probíhat jen díky velkému projektu na záchranu horských luk a pastvin, který byl podpořený Evropskou komisí. Cena za péči o hřebenové partie je vysoká. Ročně vyjde přibližně na 400 tisíc korun (a to i přesto, že platy jsou v tomto oboru pod regionálním průměrem). Díky této péči ale hřeben dál nezarůstá lesem a jsou z něj pořád pěkné výhledy. Třebaže ČSOP Salamandr pečuje o přírodu Beskyd už víc než 15 let, není si vždycky jistý tím, že to dělá dobře. Proto se kromě motorových a „živých“ sekaček prochází po horských loukách taky odborníci na kytky a hmyz. Sledují, jak se tam všemu živému daří, každoročně svá pozorování vyhodnocují a ČSOP Salamandr na základě odborných doporučení upravuje postup.

Je to na dlouho

Po třech letech pravidelné péče už je vidět, že na loukách přibývá žlutých květů vzácné mochny zlaté a jinde běžných modrých rozrazilů. Návrat bylin bude ale pomalý. Péče na hřebeni chyběla dlouhé desítky let, a tak nemůžeme čekat, že se všechno vrátí zpátky během pár sezón. Plocha luk se za tu dobu výrazně zmenšila, a tak chybí zdroj pro obnovu bylin. Louky v údolí jsou navíc lesem oddělené od těch na hřebeni, takže se nemůžou dělit o druhovou rozmanitost. Na rychlosti obnovy se samozřejmě podepisuje i chladné horské klima, tedy pro rostliny náročné podmínky. Z evropského projektu bude péče probíhat do roku 2018. Potom bude potřeba najít další zdroje na financování, třeba jen části potřebných prací. ■

Poznámka:

Projekt Záchrana smilkových trávníků v EVL Beskydy (LIFE12 NAT/CZ/000629) je možné najít na www.salamandr.info v sekci projekty.



Pohled na hotel Radegast ve 30. letech minulého století.



Pohled na hotel Radegast dnes.

Na hory se chodí pěšky – na Lysou i na Prašivou

Jiří Lehký

V loňském roce Správa CHKO Beskydy řešila neúnosnou situaci s vjezdy motorových vozidel na vrchol Lysé hory. V době výstavby obou velkých chat (Bezručova, Maraton) zde na chvíli zavládla určitá anarchie – mnozí fiškusové využili toho, že na vrchol jezdí spousta aut stavebních firem a riskli výjezd vlastním vozem. Díky přístupu vlastníků komunikace (dříve České Radiokomunikace a.s., nyní Lesy ČR s.p.) a spolupráce s Policií zde již zavládl jistý řád. K vjezdu na vrchol je potřeba výjimky ze zákona (tu povoluje Správa CHKO) a povolení vlastníka (LČR) – obojí získají pouze ti, kteří mají na vrcholu nějaké objekty či zařízení. Ostatní návštěvníci zde mohou využít linkový autobus, který jezdí od května do konce září. Neukáznění řidiči, kteří nerespektují zákon ani dopravní značení naopak mohou počítat s nepříjemnostmi od úřadů i nevráživostí těch, kteří sem dorazili pěšky či na kole. A těch rozhodně není málo – podle výsledků sledování návštěvnosti, by to mohlo být více než 300 tisíc lidí ročně...

Na přelomu roku 2016 a 2017 se podobný problém objevil na dalším beskydském kop-



ci – na Prašivě. Byť se výškou ani počtem návštěvníků nemůže rovnat Lysé hoře, chuť motorizovaných návštěvníků „zajet si až k chatě“ byla ještě větší. Napomohlo tomu mj. to, že na silnici k turistické chatě na Prašivé dlouhá léta chybí dopravní značka, upozorňující, že jde o lesní cestu, která je pro veřejnost uzavřená. Prašivá je velmi oblíbeným místem pro výlety a tak o nebezpečné situa-

ce na silnici, která je opravdu úzká, nebyla a není nouze. Když Správa CHKO Beskydy iniciovala jednání o umístění značky a regulaci vjezdu aut na Prašivou, vyvolalo to nejprve bouřlivé reakce. U jednacího stolu našťastí všechny strany – Správa CHKO Beskydy, Lesní správa Frýdek-Místek (vlastník silničky), nájemce chaty i obecní úřad Vyšní Lhoty, našly společnou řeč. Prašivá by měla být v budoucnu autem dostupná pouze pro zásobování chaty a zde ubytované hosty, v době konání mší pak pro určitý počet (pohybově indisponovaných) věřících.

Pomyslný Černý Petr bohužel zůstal v rukou obci, neboť přivaly lidí mířících na Prašivou většinou dorazí auty a parkovacích míst dole pod Prašivou je velmi omezené množství. Přesto všichni věříme, že lidé se budou do hor rádi vracet a sleví trochu ze svého pohodlí – nechají auto na odstavném parkovišti pod horami, případně využijí k cestě z města autobus. Odměnou jim bude, mimo jiné, bezpečný pohyb pro děti na čerstvém horském povětří bez zplodin výfukových plynů. ■

Klidová lokalita Prašivá

Klidová lokalita Prašivá je tu nově pro Vás. Zákaz vjezdu motorových vozidel na Malou Prašivou je reakcí na neudržitelně narůstající provoz na této lesní minisilnici v chráněné krajinné oblasti Beskydy. Z toho důvodu bylo rozhodnuto, že z Prašivé bude vytvořena klidová lokalita pro turisty, cyklisty, rodiny s kočárky a zázemí pro výlety všeho druhu bez věčného uskakování před projíždějícími vozidly a bez nepříjemného zápachu výfukových plynů. Děkujeme za pochopení a důvěru a těšíme se na Vaši návštěvu na klidné, bezpečné a svěžím a čistým vzduchem vzkříšené Prašivé.

Nepořádek v lese peníze k nám nese

Tomáš Myslikovjan

To je ale hloupý název článku! Co to má znamenat? A co dělá v čísle o turistickém ruchu? Doufám, že pokud dočtete text až do konce, pochopíte, že to je vlastně čistá pravda. Pokud vás nepřesvědčím, pak jen proto, že moje schopnosti na to nestačí. V úvodu si musíme říct, co mám na mysli tím „nepořádkem v lese“. Samozřejmě nejde o pohozené odpadky. Ty nejen že v přírodě vypadají hrozně a mohou způsobit i znečištění vody nebo újmu zvířatům, ale prokazatelně snižují rekreační hodnotu krajiny. Do přírody jednoznačně nepatří - kdo by chtěl relaxovat v lese mezi skládkami navezeného či pohozeného odpadu?

Název článku odkazuje na odumřelé dřevo, které se bez ladu a skladu povaluje v lese nebo ještě stojí ve formě suchých nebo částečně zlomených stromů, jež „nepořádný nebo líný“ lesník ještě nepokácel a neodvezl. Ale jde skutečně o nepořádek, nebo spíš o prozíravost? Je zvláštní, že všichni velmi jasně víme, že odpadky do lesa nepatří. Proč si ale mnozí lidé stále myslí, že do lesa nepatří ani dřevo, tomu vážně nerozumím. Pokusím se to trochu rozvést. Předpokládejme, že se shodne-

me na tom, že přirozený les (zjednodušeně prales), je v pořádku. Po tisíciletí se nějak vyvíjel a je samozřejmé, že v něm rostou stromy staré, velmi mohutné i mladé. Takže logicky, v pralese je mnoho padlých a suchých stromů, protože každý živý tvor, tedy i strom jednou umře. Tak nějak je to v přírodě zařizené. Naopak - suchý, odumírající, vyvrácený či zlomený strom určitě nepatří do lesa, v němž se řádně hospodaří. Hospodářský les má být vyčištěný, řádně uklizený, aby se v něm dalo pohodlně chodit a dobře hledat hříby, to dá rozum!

Jistě, lesník pěstuje les proto, aby v něm jednou sklídl dřevo jako vynikající obnovitelnou surovinu. Každý strom, co uschne nebo v lese zetlí, je přece ztrátou a mohl by být prodán, aby vlastníkově lesa přinesl zisk. Pohlížet na les pouze jako na výrobu dřeva však nelze. Tato „výroba“ má totiž četná specifika, která ji výrazně odlišují od jiných výrobních postupů. Lesník tady především pracuje s živou přírodou. Stromy jsou nosnou složkou - ale zdaleka ne jedinou - lesního ekosystému. Minerální podloží, půda, světlo, voda, bakterie, houby, mechy, byliny, dřeviny, hmyz, obojživelníci, ptáci, savci - ti všichni

jsou spojeni spleitou sítí potravních či jiných vztahů, ovlivňují se navzájem, jedni bez druhých mnohdy nemohou být. Takový je les.

Co se stane, když určující, dominantní složku lesního ekosystému - stromy - z lesa jednorázově odstraníme? Abychom byli přesní, lesníci při těžbě odstraňují většinu nadzemní biomasy stromů, kořenový systém ale zůstává v půdě. Donedávna se to též dalo říci i o větvích, které se na pasece ukládaly do hromad a valů nebo pálily na místě, přičemž ale popel nikdo neodvážel. Dnes se větve po těžbě z řady lokalit odvázejí a využívají k energetickým účelům. Půda se tak ochuzuje o základní živiny, jako je dusík, fosfor, draslík (nejvíce jsou obsaženy v listech - jehlicích a kůře stromů). Pokud se živin stromům nedostává, omezuje se tvorba mykorhizy (to je vzájemně prospěšné soužití hub s kořeny vyšších rostlin). Tím se zmenšuje i aktivní povrch kořenů, kterými strom z půdy přijímá vodu a v ní rozpuštěné minerální látky. Tvorba humusu jako nejdůležitější složky půdy je také do velké míry závislá na rozkládajícím se opadu listů nebo tlejícím dřevě. Vidíme, že strom má ve vnímání nepořádku v lese poměrně jasno. Čím víc, tím líp.



Ale zpátky k člověku.

V Beskydech máme to štěstí, že je zde relativně příznivé podloží a dostatek srážek a řízené lesní hospodaření spojené s masivním zaváděním stanovištně nevhodného smrku zde probíhalo zhruba „jen“ 200 let, tedy od konce 18. století s malými přestávkami přibližně do roku 1990. Při mýtní době 100 let ale i v Beskydech někde roste už třetí generace smrčín na místě původních jedlobukových lesů. Je známo, že vlivem špatně se rozkládajícího smrkového jehličí dochází k postupnému ochuzování dostupných živin a tím i ohrožení produkce samotné dřevní hmoty. Akutní problém hynutí i padesátiletých smrčín v důsledku oslabení suchem, nedostatku dostupných živin a následným napadení vřavkou a kůrovci je stále více vidět i v beskydských lesích (například na Ondřejniku a Velkém Javorníku). Bez radikální změny dřevinné skladby a zvýšení podílu odumřelého dřeva se v lesích prostě neobejdeme. Klimatické změny s častějšími projevy sucha jsou neúprosné. Pokud tedy budeme na věc nahlížet jen z pohledu ekonomiky vlastníka lesa, pak pro zajištění trvalé a bezpečné produkce dříví je třeba pěstovat smíšené lesy a ponechávat v nich dostatek organické hmoty - dřeva a zbytků po těžbě k zetlení, nebo celých stromů (nejlépe listnáčů a jedle) do fyzického rozpadu.

Budoucnost patří smíšeným lesům a dřevinám, které na daném místě přirozeně rostly (v Beskydech především buk, jedle, javor, jilm; smrk pak jen v nejvyšších polohách a v příměsi nebo na podmačených místech). Trvale udržitelné lesní hospodaření musí být bližší přírodě než donedávna. V lesích je třeba více uplatňovat výběr stromů před pasekami,



zvyšovat biologickou rozmanitost ponecháváním stromů nebo jejich částí k zetlení atd. Beskydští lesníci by to měli dělat nejen proto, že působí v ptačí oblasti, kde jsou četná omezení ochrany přírody ve prospěch ohrožených druhů ptáků, ale i proto, že mít zdravé a vitální lesy je zkrátka nutné pro trvale udržitelné hospodaření. To je ale téma pro samostatný článek.

Je potěšitelné, že přibývá lidí, kteří v pestřejích lesích s mladými, starými i odumřelými stromy dokáží objevit krásu i poučení záro-

veň. Nejen fotografové pralesních rezervací dnes vidí jedinečnou a divokou krásu odumírajících lesních velikánů, pahýlů po zlomených stromech s dutinami datlů nebo na zemi ležících vyvrácených či rozlomených stromů, porostlých mechy, postupně pohlcovaných zemí, z níž po staletí rostly.

Jak jste na tom s vnímáním nepořádku v lese vy? Já jsem poměrně pořádkumilovný člověk, ale v lese mám nepořádek rád... ■

CO SE DĚJE V BESKYDECH



Píše Melecký, kreslí Vyoral. © ČSOP Salamandr 2014

Zástavba krajiny. Beskydy přitahují turisty i zájemce o trvalé bydlení. Rozvoji obcí samozřejmě nelze bránit. Co je to ale rozvoj? Hodí se do zdejší krajiny každá stavba? Kolik nových domů a ulic snese, než odradí hosty a našťve samotné usedlíky? Přitažlivou tvář současných Beskyd tvořily generace před námi. Teď se máme ukázat my.

Co dělá kopretina a žába u turistické trasy?

U oblíbených turistických tras v Beskydech můžeme nově potkat malou cedulku ve tvaru kopretiny, zvonku, ovce, motýla nebo žáby. K čemu jsou? Upozorňují turisty i místní na to, že na záchranu tohoto kousku beskydské krajiny jsme přispěli my všichni. Jak? Jednoduše – cedulka je umístěna na okraji louky, pastviny nebo mokřadu, na který Správa CHKO Beskydy poskytuje finanční příspěvek na sečení nebo pastvu. Jde o finance ze státního dotačního programu zvaného Program péče o krajinu.

A jak se stane, že si zrovna tato a ne jiná lokalita zaslouží ochrannářskou pozornost?

Je domovem vzácných druhů rostlin a hmyzu; některé z nich na barevných cedulkách také představujeme. Pro lokalitu by cedulka měla být jakousi „známkou“, oceněním. Pro vlastníka, který se o louku stará poděkováním a vizitkou jeho dobré péče.

Kde jsou už cedulky umístěny a jak se k nim dostat můžeme podrobněji sledovat na webových stránkách mlékáren Kunín (www.mlekarna-kunin.cz/beskydy), které výrobu cedulek sponzorují. Firma se tak řadí mezi ty, které dokazují, že jim osud naší přírody není lhostejný. (mp) ■



Fotťe, fotťe...

Jednou jsme se vrátili z výletu a babička se ptala vnučky co viděla. A ona, že nic. Nedalo mi to a stejnou otázku jsem položil dětem, které se zúčastnily terénní exkurze. Odpovědi bylo „nic“, „pěkné výhledy“, „příjemně u chaty s limonádou“. Některé ale zaujala květina či strom. Jiné čolek v kaluži, mech na stromě, pohled do koruny stromů, stopa jezevce nebo hlas ptáků.

Ptám se dál. Kreslíte? Některí zvedli ruku. A fotíte? Těch rukou už bylo nad hlavou víc. Když chce malíř namalovat část krajiny, vezme si kus papíru, do kterého si vystřihne

okénko a hledá námět pro namalování krajiny přes toto okénko. Když fotíte, děláte to samé, hledáte námět na fotografii v hledáčku fotoaparátu. Ani si neuvědomíte, že právě v tento moment jste zaostřili na květinu či strom, na čolka v kaluži, mech na stromě, pohled do koruny stromů, stopu jezevce. A tím jste se obohatili o zážitek, ale i o poznání. Z mé dlouholeté praxe vím, že se stupněm poznání roste i stupeň citového zážitku a rovněž ochrany. A proto fotťe, fotťe. Ať jste plní zážitků nejen po terénní exkurzi, ale každý den. (fš) ■



Muzeum J. Rašky na Horečkách

Ačkoliv skokanský můstek tvoří jednu z dominant Frenštátu pod Radhoštěm, věž s nájezdovou rampou stojí na katastru obce Trojanovice, frenštátské je až doskočiště. V roce 2018 má začít rekonstrukce věže skokanského můstku. Můstek dostane nové opláštování a nahoře vznikne rozhledna. Vnitřek získá zlatavý nádech, připomínající časy zlatých frenštátských skokanů. Cestu po schodech bude lemovat takzvané vertikální muzeum Jiřího Rašky. Střecha věže se změní na rozhlednu, ze které bude vidět nejen frenštátská kotlina a hřeben Radhoště, ale na druhé straně i vrcholek Velkého Javorníku. (mg) ■



Malý strážce pokřtěn v Beskydech

Počátkem dubna se v Dolní Lomné konalo jubilejní 20. celostátní setkání strážců přírody. Vedle odborného programu, terénních exkurzí a živých diskuzí zde proběhla událost méně obvyklá. Ondřej Vítek, který má na ředitelství Agentury ochrany přírody a krajiny na starosti právě strážce, zde představil nový přírůstek do rodiny kulturních igračků. Malá figurka strážce přírody, v zeleném, s kšiltovkou, dalekohledem a k ní model hranečníku CHKO Beskydy. Duchovní otec Ondřej svěřil čestný úkol pokřtít igračka koordinátorovi beskydských dobrovolných strážců, Jiřímu Lehkému. Křtílo se voňavým produktem beskydských sadů a igraček pojmenovaný Strážce Jirka se vydal do světa. Jeho posláním je dát vědět o tom, že u nás existují lidé, kterým záleží na naší přírodě a chráněných územích a jsou ochotni jí pomáhat. Perličkou na závěr může být skutečnost, že plastových igračků je momentálně více než živých strážců přírody. (jl) ■

Igračka Strážce lze zakoupit buď u kmotra na Správě CHKOB, nebo přímo v „porodnici“: maly-strazce.webnode.cz



Medvědí rok

ZO ČSOP Radhošť vydala v roce 2016 plakát – Medvědí rok, který na 12-ti akvarelech autora Ludvíka Kunce představuje život medvěda v průběhu kalendářního roku. Obrazový materiál je doplněn textem, na kterém se ZO ČSOP Radhošť spolupracovala Správa CHKO Beskydy a Správa NP Malá Fatra. Plakát o velikosti A2 je k vyzvednutí u Františka Šulgana na Správě CHKO Beskydy.

V sobotu 19. 8. 2017 se v areálu URSUS zážitkového centra a IS CHKO Beskydy v Dolní Lomné se konal II. ročník festivalu Medvěď – král šelem Karpat. Na jednotlivých staništi oslovili návštěvníky odborní lektori Správy CHKO Beskydy, NP Malá Fatra, Českého svazu ochránců přírody, České společnosti ornitologické, Hnutí Duha a dalších spolků či organizací. Součástí festivalu byl další doprovodný program a regionální lidová hudba. (fš) ■

Dravec v Beskydech

Pracovníci ČSOP Salamandr našli na Velké Polaně při úklidu luk kriticky ohroženou kudlanku nábožnou. Ta se běžně vyskytuje v jižní Evropě. V České republice byla donedávna známá jen z jižní Moravy. V devadesátých letech se zřejmě v souvislosti s oteplováním klimatu začala šířit i do chladnějších částí republiky. Nález v blízkosti Radhoště v takové nadmořské výšce je ale určitě neobvyklý.

Kudlanky jsou velmi zajímaví zástupci hmyzí říše. Jsou známé svým manželským kanibalismem, kdy samička po spáření někdy sežere samečka nebo mu alespoň ukousne hlavu. Jsou to mimořádní dravci, kteří málokdy svou kořist minou, a to i díky velmi pohyblivé hlavě a velkým očím. Tvarem těla a barvou se velmi dobře maskují a jsou tak prakticky neviditelné. Proč si párek kudlanek udělal výlet na Radhošť? Možná je za tím letošní velmi teplé léto. Možná prostě vyrazily na svatební cestu. (bk) ■



BESKYDY - zpravodaj chráněné krajinné oblasti / Ročník XIV, číslo 1/2017. / Vychází 2-4x ročně / Vydává ČSOP Salamandr (ČSOP Salamandr, Tvarůžkova 1805, 756 61 Rožnov pod Radhoštěm, tel.: 571 613 241, e-mail: salamandr@salamandr.info, IČ 702 38 723) ve spolupráci se Správou CHKO Beskydy (571 654 293, beskydy@nature.cz). / Náklad 1000 výtisků. / Číslo vyšlo v září 2017 v Rožnově pod Radhoštěm. Zpravodaj je vytištěn na papíře s certifikátem FSC/ Tisk: PROprint, Český Těšín / Grafika: sumec+ryšková, Prostřední Bečva/ ISSN 2533-5243/ NEPRODEJNÉ

Autoři článků, u kterých není jinak uvedeno, jsou pracovníky Správy CHKO Beskydy nebo ČSOP Salamandr / Zodpovědný redaktor: Martina Gálíková (ČSOP Salamandr)/ Vedení redakční rady: František Jaskula (Správa CHKO Beskydy), Jiří Lehký (Správa CHKO Beskydy).

Autoři fotografií: V. Bajer, O. Bartoněk, F. Jaskula, M. Kokeš, B. Krupová, P. Kutílková, J. Lehký, M. Popelářová, F. Šulgan, archiv obcí Horní Bečva a Ostravice, kresby Ivo Sumec.

BESKYDY - zpravodaj chráněné krajinné oblasti je periodickou tiskovinou evidovanou pod MK ČR E 17444

Ostravice – peřeje pod Lysou horou

Martina Gáliková, ČSOP Salamandr



Podhorská obec Ostravice se rozkládá v údolí stejnojmenné horské řeky, která zde vytváří dlouhé, do krajiny široce rozevřené údolí, které se ve své horní části prudce zvedá k vrcholům Lysé hory a Smrku. Z Lysé hory se naskýtá neopakovatelný rozhled na hřebeny a údolí Beskyd, Jeseníky až po Západní a Vysoké Tatry. Obec leží v centru rekreační oblasti Beskyd, která poskytuje možnosti k celoročnímu rekreačnímu a sportovnímu vyžití. Na své si přijdou turisté i lyžaři. O tom svědčí 1238 chat a 33 rekreačních objektů v obci. Překrásná horská příroda je jedním ze zdejších největších bohatství.

Zeptali jsme se starosty Ing. Miroslava Mališe

Část Ostravice leží v CHKO a část ne. Jak se tato skutečnost projevuje na chodu obce?

Zastávám názor, že stanovení chráněných krajinných oblastí je obecně dílem odborníků v daném oboru či odborné veřejnosti a jejich stanovení vnímám jako nezbytně nutné. Není přece možné, aby se stavěly určité stavby např. průmyslové objekty či zpracování odpadů a jiné technologie, které nemají pozitivní vliv na životní prostředí v oblastech, které jsou pro člověka vnímány jako rekreační, oddychové či zdravotní apod. Bez stanovení hranic CHKO by takováto regulace nebyla možná. Stavební úřady či zastupitelstva by byly vystaveny obrovskému tlaku bez jakékoliv opory v zákoně či snaze ochránit část území jako přírodní plochy.



Vaše obec je turisty velmi vyhledávaná. Jak ji cestovní ruch ovlivňuje pozitivně a jaká jsou naopak rizika?

Obec Ostravice je jednou z předních turistických destinací na hranici CHKO a je cestovním ruchem zatížena. Cestovní ruch danou obec ovlivňoval již za éry první republiky, kdy si významní podnikatelé z Ostravy stavěli své rekreační či oddychové objekty právě na území Ostravice, Starých Hamer a Bílé. Po druhé světové válce nastala éra budování objektů individuální rekreace – chat, chatků, kterých je na území 1238 a dále byly přebudovány tu-



ristické ubytovny na rekreační střediska dolů, šachet a podobně. Rozvoj cestovního ruchu se vyvíjel pozvolna od různých turistických spolků, ať již českých nebo německých, až po kolektivní rekreace. Místní obyvatelstvo turismus zažívá již několik generací, je s ním sžito. Přináší pracovní příležitosti, podporu a rozvoj služeb a podnikání. Rizika, která jsou s tím naopak spjata, se projevují hlavně v negativních záměrech a snahách vybudovat megalomanské projekty spojené s velkými počty přemísťovaných osob a to hlavně moderními technologiemi do oblastí, kde se doposud chodilo pěšky. Také rozvoj automobilismu a snaha dostat se co nejdále do přírody je určitou komplikací, se kterou se budeme muset do budoucna vypořádat a to např. vlakovou dopravou či záchytnými parkovišti.

Jaké místo ve zdejší krajině máte oblíbené



Peřeje na řece Ostravici.

Vy a které nejvíce láká turisty?

Já mám nejraději peřeje na řece Ostravici. Pro návštěvníky je zde asi největším fenoménem Lysá hora. Láká turisty nejen k romantickým procházkám, ale také k duševnímu sebeuspokojení a pocitu kvalitního sportovního výkonu z každého výstupu na vrchol. Tak by to mělo zůstat i nadále. Další místo, které láká k výslapu je druhá nejvyšší hora Beskyd a to masiv Smrku. Ti, co nechtějí chodit po horách, mají možnost využít cyklostezku podél řeky Ostravice v návaznosti na Ostravu, nebo se pokochat pohledem na vodní nádrž Šance či korytem řeky Ostravice, např. v úseku peřeje a jiné atraktivitu, ať už přírodního či komerčního využití. ■